

Микола Салабай
студент гр. ФФМ-11,
Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль
Науковий керівник: к.е.н., доцент Олена Петрушка

ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМИ СОЛІДАРНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: АНАЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

За нинішніх умов стрімкого погіршення фінансового становища населення України, спричиненого військовою агресією з боку РФ, проблема пенсійного забезпечення громадян набуває неабиякої актуальності. Адже нині для понад третини українців важливим джерелом їхніх доходів все ще залишаються різного роду соціальні трансферти, «які домогосподарства одержують у грошовій формі для забезпечення потреб, що виникли у зв'язку з певними подіями або обставинами (наприклад хворобою, безробіттям, виходом на пенсію, житловими умовами, здобуттям освіти або сімейними обставинами)» [2, с. 126]. Водночас слід зазначити, що чинна нині в Україні система солідарного пенсійного страхування перебуває у глибокій кризі, а її подальші перспективи є вкрай невизначеними.

За даними Пенсійного фонду України, станом на 1 квітня 2023 року, в Україні зареєстровано 10,7 млн пенсіонерів, з яких 2,7 млн продовжують працювати (рис. 1).

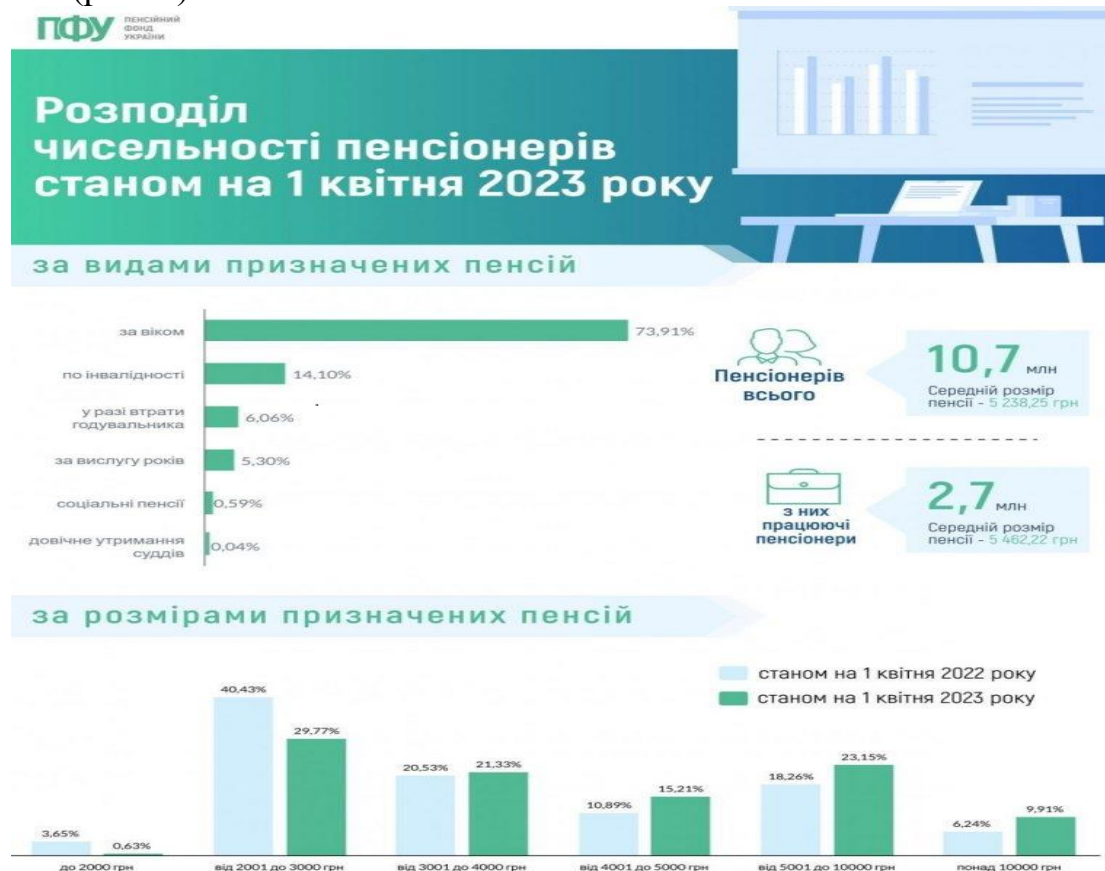

Рис. 1. Розподіл чисельності пенсіонерів в Україні станом на 1 квітня 2023 року [5]

Загалом середній розмір пенсії в Україні становить 5238,25 грн, у працюючих пенсіонерів – 5462,22 грн. При цьому 29,77% українських пенсіонерів отримують виплати у розмірі від 2001 до 3000 грн і 23,15% – від 5001 до 10000 грн (рис. 1).

За інформацією Пенсійного фонду України, у січні – квітні 2023 року до бюджету цієї установи з усіх джерел сумарно надійшло 249,5 млрд грн, з яких власні доходи склали 138,4 млрд грн (рис. 2).

Рис. 2. Динаміка доходів Пенсійного фонду України у січні – квітні 2023 року [1]

Домінуючим джерелом наповнення дохідної частини бюджету Пенсійного фонду залишається єдиний соціальний внесок (ЄСВ), за допомогою якого формується близько двох третин доходів цієї інституції. При цьому надходження ЄСВ на виплату пенсій у січні – квітні 2023 року становили 128,5 млрд грн (рис. 3), а кошти на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, – 8,5 млрд грн (рис. 4).

Відтак слід наголосити, що сьогодні урядовці активно шукають різні варіанти для покращення ситуації у сфері пенсійного забезпечення українців, одним із котрих може стати добровільна участь українців у системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, зокрема за допомогою добровільних та благодійних внесків.

Рис. 3. Динаміка надходжень до Пенсійного фонду України від єдиного внеску, розподіленого на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у січні – квітні 2023 року [3]

Рис. 4. Динаміка надходження до Пенсійного фонду України від єдиного внеску, розподіленого на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, у січні – квітні 2023 року [4]

Причому такі внески можуть бути як персоніфікованими (скажімо, конкретному пенсіонерові шляхом перерахування коштів на його рахунок), так і знеособленими (коли громадяни чи окремі фірми можуть перераховувати довільні суми на здійснення виплат українським пенсіонерам без вказування адресності).

Також, згідно осучасненого пенсійного законодавства, кожен українець (звісно ж, за відповідного бажання) має можливість «докупити» собі страховий стаж за умови, що такого не вистачає для своєчасного виходу громадянина на пенсію за чинною солідарною системою.

Відтак українське суспільство, на чолі із урядовцями та за широкої участі громадськості, повинне долучитися до модернізації й розвитку вітчизняної системи пенсійного страхування у контексті врахування наявних реалій сьогодення і ймовірних загроз та ризиків, пов'язаних із таким реформуванням.

Список використаних джерел:

1. Динаміка доходів Пенсійного фонду України у січні – квітні 2023 року. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2157836-dynamika-dohodiv-pensijnogo-fondu-ukrayiny-ta-nadhodzhennya-vid-yedynogo-vnesku-v-sichni-kvitni-2023-roku-2/>
2. Кізіма Т. О. Бюджет домогосподарства: теоретичні основи та прагматизм формування в сучасних умовах. *Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ*: збірник наукових праць / гол. ред. П. П. Мазурок. Кривий Ріг, 2008. № 3 (15). С. 123–129.
3. Надходження до Пенсійного фонду України від єдиного внеску, розподіленого на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування, у січні – квітні 2023 року. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/infografika/2023-infografika/>
4. Надходження до Пенсійного фонду України від єдиного внеску, розподіленого на загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності, у січні – квітні 2023 року. URL: <https://www.pfu.gov.ua/statystyka/infografika/2023-infografika/>
5. Розподіл чисельності пенсіонерів станом на 1 квітня 2023 року. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2157242-rozpodil-chyselnosti-pensioneriv-stanom-na-1-kvitnya-2023-roku-2/>